

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Зюзіна Святослава Юрійовича «Рекреаційний потенціал полонин Українських Карпат»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата географічних наук за
спеціальністю 11.00.11 – конструктивна географія і раціональне
використання природних ресурсів

1. Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження та її зв'язок з науковими планами, програмами, темами.

В останні роки спостерігається стійка тенденція зростання потоку туристів та рекреантів на територію Українських Карпат. Туристичний інтерес пов'язаний, насамперед, з природно-географічними умовами Карпатських гір, екологічною збереженістю регіону і самобутньою культурою українських горян. Ці складові формують сприятливі умови для розвитку туризму та рекреації в Карпатському регіоні. Традиційно залученими об'єктами в організації активних видів рекреації та туризму є ландшафти полонинських комплексів, які володіють високим ступенем естетичної привабливості, доступності, прохідності, збереженої самобутності, що дає змогу створити та запропонувати оригінальний туристичний продукт.

До цього всього має безпосереднє відношення дисертаційне дослідження С. Ю. Зюзіна. Особливу цінність становлять новаторські опрацювання, представлені в дисертації, що розкривають теоретичні та практичні основи рекреаційного використання потенціалу полонин Українських Карпат, розробку практичних рекомендацій щодо створення нових туристичних шляхів із залученням полонинських господарств до туристичної індустрії. З огляду на розвиток внутрішнього туризму в умовах пандемії covid-19, цей напрям досліджень вбачається особливо актуальним та своєчасним.

Актуальність дисертаційного дослідження підтверджується ще й тим, що воно виконано у рамках науково-дослідницьких тем кафедри раціонального використання природних ресурсів і охорони природи географічного факультету

Львівського національного університету імені Івана Франка: «Переваги і ризики використання природно-ресурсного потенціалу західного регіону України в період трансформації суспільства» та «Еколого-географічні підходи до вирішення регіональних і локальних проблем природокористування в контексті сталого розвитку».

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність.

Наукові положення, висновки і рекомендації дисертаційного дослідження Зюзіна С. Ю. є власними, самостійно отриманими та опублікованими. Вони достатньо обґрунтовані й достовірні. Про це свідчить досягнута в дисертації послідовна мотивована логіка викладу матеріалів дослідження, аргументована узгодженість їх з наявними теоретико-методологічними, методичними, регіональними, прикладними опрацюваннями попередників – рекреологів, туризмознавців, фахівців з конструктивної географії. Обґрунтованість і достовірність оригінальних авторських розробок дисертанта забезпечена належною апробацією результатів дослідження на наукових конференціях (8) та достатнім ступенем опублікованості власних результатів (список публікацій за темою дисертації налічує 14 позицій).

Робота вписується у контекст конструктивно-географічних знань, що свідчить про оволодіння дисертантом методології наукових досліджень. Окрім загальнонаукових, використані спеціальні методи та підходи: картографічний, бальної оцінки, метод оверлейного аналізу, дистанційного зондування Землі. Для вирішення завдань дисертаційного дослідження автором опрацьовано 171 літературне джерело (в тому числі 12 іноземною мовою), статистичні, фондові та власні польові матеріали, які слугували емпіричною основою дослідження впродовж 2015 - 2020 років. Особливої уваги заслуговує використання методів дистанційного зондування та створення серії картографічних матеріалів за допомогою ГІС у середовищі геоінформаційної системи ArcGIS.

3. Наукова новизна сформульованих у дисертації основних положень і висновків.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження Зюзіна С. Ю. полягає в тому, що:

- вперше зроблено оцінку рекреаційного потенціалу полонин Чивчинського та Гринявського масивів Українських Карпат (с. 100-120); рекомендовано та обґрунтовано напрями та заходи організації різних видів рекреаційного природокористування на полонинських господарствах (с. 184-195); створено картографічні моделі придатності полонин Українських Карпат для різних видів туризму (с. 103, Рис. 4.3; с. 104, Рис. 4.4; с. 105, Рис. 4.5, Рис. 4.6; с. 113, Рис. 4.14; с. 114, Рис. 4.15; с. 115, Рис. 4.16; с. 123, Рис. 4.22; с.125, Рис. 4.23, Рис. 4.24, с. 129, Рис. 4.26; с. 130, Рис. 4.27, Рис. 4.28; с. 138, Рис. 4.34);
- удосконалено методику оцінки придатності природно-територіальних комплексів гірських територій для організації різних видів рекреаційного природокористування (с. 45-64); методику оцінки рекреаційної ємності, адаптовано її для дослідження природних комплексів полонин (с. 65-68); діагностичні ознаки виділення полонинських природних комплексів за використанням матеріалів дистанційного зондування Землі (с. 68-76, Рис. 2.1., 2.2., 2.3.);
- набули подальшого розвитку теоретико-методологічні основи рекреаційних досліджень полонин Українських Карпат з залученням методів дистанційного зондування Землі та геоінформаційних систем (с. 68-76); підходи щодо комплексно-географічного аналізу й оцінки рекреаційного потенціалу полонин Українських Карпат (с. 99-148); методика укладання великомасштабних картографічних моделей полонинських природних комплексів за допомогою GIS-технологій та ДЗЗ (с. 70-76); теоретичні та практичні основи рекреаційного використання полонинських природних комплексів (с. 78-97); практичні рекомендації щодо створення нових туристичних шляхів із залученням полонин Українських Карпат (с. 108-109; с. 118-119; с. 132-134; с. 146-148).

4. Значущість дослідження для науки і практики та шляхи його використання.

Розроблені та обґрунтовані в дисертації наукові положення, висновки та рекомендації мають теоретичне значення, оскільки збагачують конструктивно-географічні розділи теорії рекреаційного природокористування й спрямовані на вдосконалення диверсифікації рекреаційно-туристичних послуг, розвитку туристичної інфраструктури та нових туристичних продуктів, оптимального рекреаційного навантаження на гірські території і запобігання негативного впливу туризму.

Отримані наукові результати можуть бути використані в різних сферах освіти, науки та практики, зокрема дослідження пов'язане з навчальним процесом географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка під час викладання навчальних дисциплін «Екологічна експертиза», «Організація природо-краєзнавчих маршрутів» та «Екологічні технології». Розроблені здобувачем рекомендації покращення туристичної інфраструктури можуть бути використані при формуванні мережі туристичних шляхів, розробленні нових екологічних маршрутів на території національних природних парків, при створенні туристичних путівників гірськими територіями Українських Карпат.

5. Зміст та завершеність дисертаційного дослідження.

Структура дисертаційної роботи Зюзіна С. Ю. є логічною та коректною. Дослідження - завершене, про що свідчать отримані у чіткій відповідності до поставленої мети і наукових завдань результати й висновки. Робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Дисертація викладена на 198 сторінках, з яких 152 сторінки основного тексту. Робота ілюстрована 66-ма рисунками, 34-ма таблицями та 12-ма додатками.

У першому розділі «Теоретичні основи дослідження рекреаційного потенціалу полонин Українських Карпат» розкрито сутність та основні підходи до визначення понять «рекреаційного природокористування» та «рекреаційного

потенціалу» (с. 20-25), проаналізовано чинники розвитку рекреаційного природокористування: природно-географічні, суспільно-географічні й індивідуально-мотиваційні (с. 25-32, Рис. 1.1-1.3.), функції рекреаційної діяльності (с. 32-36, Рис. 1.4), здійснено класифікацію рекреаційної діяльності (с. 36-38, Рис. 1.5), обґрунтовано зміст поняття «полонини» та історію дослідження полонин Українських Карпат (с. 39-43).

У другому розділі «Методологічні основи та методика еколого-географічних досліджень рекреаційного природокористування на полонинах Українських Карпат» обґрунтовано методологічні основи комплексних еколого-географічних досліджень рекреаційного природокористування (с. 45-64), методику оцінки рекреаційної дигресії та рекреаційної ємності природних комплексів (с. 65-68), досліджено можливість використання комплексних еколого-географічних досліджень із застосуваннями засобів ГІС та дистанційного зондування Землі з метою визначення придатності полонин для організації рекреаційного природокористування (с. 68-76).

У третьому розділі «Географічні особливості формування та сучасний стан рекреаційного природокористування в Українських Карпатах» описано та охарактеризовано сучасний стан рекреаційного природокористування в Українських Карпатах (с. 78-92), досліджено природно-географічні особливості полонин Українських Карпат (с. 92-97).

У четвертому розділі «Рекреаційний потенціал полонин Українських Карпат» представлено результати апробації уточненої методики оцінки рекреаційного потенціалу для полонин масивів Українських Карпат: Гринявського (с.100-109), Чивчинського (с. 109-119), Чорногірського (с. 120-134) та Мармароського (с. 134-148).

У п'ятому розділі «Загальна оцінка придатності полонин Українських Карпат для організації різних видів рекреації» дисертант закономірно пропонує рекомендації щодо можливостей розвитку рекреаційного природокористування на полонинах Українських Карпат, з врахуванням розрахованої рекреаційної ємності (с. 150-161).

6. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

При загальній позитивній оцінці дисертаційної роботи Зюзіна С. Ю. слід звернути увагу на деякі дискусійні положення та зауваження, які вимагають додаткових пояснень.

1. В роботі вживаються поняття «естетична цінність ландшафту» та «естетична вартість ландшафту». Чи ці терміни є синонімами, чи, можливо, автор вкладає в ці концепти різний зміст?

2. Структура 3-го та 5-го розділів викликає ряд запитань. Зокрема, Розділ 3 складається лише з одного підрозділу – «Природно-географічні особливості полонин Українських Карпат». Та ж сама ситуація з 5-им розділом у складі єдиного підрозділу «Оцінка рекреаційної ємності полонин Українських Карпат».

3. Автором під час виконання роботи здійснено оцінку 41-ї полонини. Для покращення сприйняття варто було би подати картосхему з просторовим розташуванням усіх полонин, які в роботі досліджуються.

4. У дисертаційній роботі не знайшло відображення рекреаційне значення популярних і найбільш відвідуваних туристами полонин – Гропа (маршрут з урочища Козьмещик на Говерлу), Головческа (маршрут з урочища Козьмещик на Петрос) та Смотрич (маршрут із Дземброні на Піп Іван Чорногірський). Які перспективи використання цих полонин в рекреаційно-туристичному природокористуванні?

5. В тексті роботи трапляється ряд граматичних помилок та невіправлених технічних огріхів.

Загалом же на фоні значущості й безсумнівної цінності роботи зазначені зауваження є дрібними й малоістотними.

7. Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій в опублікованих працях.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях є достатньою. Зокрема, теоретичні основи дослідження

рекреаційного потенціалу полонин Українських Карпат (розділ 1) представлені у 4 публікаціях; методологічні основи та методика еколого-географічних досліджень рекреаційного природокористування на полонинах Українських Карпат (розділ 2) - у 4 інших; географічні особливості формування та сучасний стан рекреаційного природокористування в Українських Карпатах (розділ 3) подано у 9 публікаціях дисертанта; рекреаційний потенціал полонин Українських Карпат (розділ 4) розкрито у 10-ти публікаціях; загальну оцінку придатності полонин Українських Карпат для організації різних видів рекреації висвітлено в 10-ти публікаціях.

Загалом результати дисертаційного дослідження відображено у 14 наукових працях: 4 - у фахових і 1 - в міжнародних наукових періодичних виданнях, 1 - у колективній монографії, 8 – у збірниках матеріалів конференцій та інших наукових виданнях.

8. Ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертації.

Автореферат дисертації за змістом цілком відповідає основним положенням дисертаційної роботи, є ідентичним із результатами і відображає зміст, висновки, рекомендації дисертації.

9. Відповідність дисертації нормативним документам.

Проведене дисертаційне дослідження відповідає паспорту спеціальності 11.00.11 – конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів. За змістом і оформленням дисертаційна робота відповідає нормативним вимогам до кандидатських дисертацій – пунктів 9, 10 та 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою КМУ №567 від 24.07.2013 року (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ №656 від 19.08.2015 року та №1159 від 30.12.2015 року). Текст дисертації викладений державною мовою згідно чинного законодавства.

10. Загальний висновок та оцінка дисертації.

Дисертаційна робота Зюзіна Святослава Юрійовича «Рекреаційний потенціал полонин Українських Карпат» відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук, є самостійною науковою завершеною працею, містить теоретичні, методичні та практичні наукові розробки, що роблять вагомий внесок у вдосконалення методичних основ конструктивно-географічного дослідження рекреаційно-туристичного потенціалу природних комплексів полонин Українських Карпат.

Актуальність дослідження, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність, наукова новизна та практичне значення результатів, відповідність дисертації нормативним документам є підставою для присудження її автору Зюзіну Святославу Юрійовичу наукового ступеня кандидата географічних наук за спеціальністю 11.00.11 – конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів.

Офіційний опонент:
завідувач кафедри конструктивної географії
та рекреаційного природокористування
Чернівецького національного
університету імені
Юрія Федьковича,
доктор географічних наук, доцент

Ж. І. Бучко

